

Beethoven Academie

Beethoven Academie . Vlaams Radio Koor
Tõnu Kaljuste . Anu Korsi
Eller, Henderickx, Tüür

woensdag 10 november 2004

Beethoven Academie . Seizoen 2004-2005

**Beethoven Academie . Vlaams Radio Koor . Tõnu Kaljuste
Anu Korsi sopraan
Eller, Henderickx, Tüür
woensdag 10 november 2004**

Beethoven Academie . William Conway
Spiegel Strijkkwartet
Lekeu, Ysaÿe, Beethoven
donderdag 2 december 2004

Beethoven Academie . Reinhard Goebel
Albrecht Breuninger viool
Bach, Mendelssohn, Haydn
dinsdag 22 februari 2005

Beethoven Academie . Vlaams Radio Koor
Tõnu Kaljuste muzikale leiding . **Anu Koms**i sopraan

begin concert **20.00 uur**
pauze omstreeks **20.45 uur**
einde omstreeks **21.45 uur**

inleiding door **Jan Dewilde** . **19.15 uur** . **Foyer**
teksten programmaboekje **Jan Dewilde**
coördinatie programmaboekje **deSingel**
druk programmaboekje **Godefroit**

gelieve uw **GSM** uit te schakelen!

Foyer deSingel
enkel open bij avondvoorstellingen in Rode en/of Blauwe Zaal
open vanaf 18.40 uur
kleine koude of warme gerechten te bestellen vóór 19.20 uur
broodjes tot net vóór aanvang van de voorstellingen en tijdens pauzes

Hotel Corinthia (Desguinlei 94, achterzijde torengedouw ING)
• Restaurant **HUGO's** at Corinthia
open van 18.30 tot 22.30 uur
• Gozo-bar
open van 10 uur tot 1 uur, uitgebreide snacks tot 23 uur
deSingelaanbod: tweede drankje gratis bij afgifte van uw
toegangsticket van deSingel voor diezelfde dag

Heino Eller (1887-1970)
Elegie voor harp en strijkers (Belgische creatie) 12'

Wim Henderickx (°1962)
Only darkness and shadows
(wereldcreatie versie kamerorkest) 15'
• Only darkness and shadows...
• I remain glittering in your eye...
• For centuries...
• Come to my grave...
• And I am there...

Heino Eller
Vijf stukken voor strijkers (Belgische creatie) 15'
• Romanss (Romance)
• Tants (Dans)
• Tants (Dans)
• Hällilaul (Wiegelied)
• Kodumaine viis (Melodie van het geboorteland)

pauze

Erkki-Sven Tüür (°1959)
Requiem 28'

Estland, een kleine oase van verlichting

Een muzikaal mirakel, dat is Estland. Een prille natie, nauwelijks 1.300.000 inwoners en een lange geschiedenis van onderdrukking en bezetting achter de rug: van 1629 tot 1721 was het land bezet door Zweden, van 1721 tot 1918 kreunde Estland onder het bewind van de Russische tsaren om dan, na een korte periode van onafhankelijkheid tussen de twee wereldoorlogen, tot 1991 onder de communistische dictatuur van de Sovjet-Unie te moeten leven. Dat alles belet niet dat het kleine Estland een ongemeen rijke muziekcultuur kent en sinds enkele decennia een prominente rol speelt in het internationale muziekgebeuren. In het overzicht 'Who's Who in Music - a Snapshot of the International Music Scene at the End of the 20th Century', dat BBC Music Magazine in 1997 publiceerde, stonden niet minder dan vier Estse musici: de componisten Arvo Pärt en Erkki-Sven Tüür en de dirigenten Neeme en Paavo Järvi.

Zelf markeren de Esten 1896 als het geboortjaar van hun klassieke muziek. Dat jaar voltooide Rudolf Tobias (1873-1918) zijn ouverture 'Julius Caesar' en dat zou de allereerste Estse symfonische compositie zijn geweest. Tobias trok wel meer sporen door de Estse muziekgeschiedenis: zo wordt hij ook vermeld als de auteur van de eerste cantate, de eerste pianosonate, het eerste pianoconcerto, het eerste strijkkwartet en het eerste oratorium. Bovendien was hij in 1897 de eerste Est die aan het conservatorium van Sint-Petersburg een diploma behaalde. In zijn spoor volgden landgenoten als Artur Kapp (1878-1952), Mikhel Lüdig (1880-1958), Cyrillus Kreek (1889-1962) en Mart Saar (1882-1963). In Sint-Petersburg

raakten ze allen in meer of mindere mate in de ban van de toonspraak van Nikolaj Rimski-Korsakov en Alexander Glazoenov.

Natuurlijk werd er al vóór Tobias kunstmuziek geschreven, al waren dat dan vooral vocale werken. De belangrijkste auteurs van vocale muziek waren Miina Härma (1864-1941), de eerste belangrijke vrouwelijke Estse componiste, en Aleksander Kunileid (1845-1875). Het waren trouwens liederen en koren van Kunileid die in 1869 in Tartu klonken op het eerste zangfestival (Laulupidu). Verschillende mannenkoren, samen achthonderd man sterk, zongen toen patriotische liederen met veelzeggende titels als 'Mu isamaa on minu arm' (Mijn vaderland is mijn liefde). Dat koorfestival was evenzeer een politieke als een muzikale manifestatie: via samenzang werden de nationalistische gevoelens verder uitgedragen. Zowel tijdens de bezettingsjaren als tijdens de onafhankelijkheid werd het festival regelmatig georganiseerd. Sinds 1923 vindt het normaliter om de vijf jaar plaats, de laatste keer was in de zomer van 2004. Het koorfestival, dat telkens door tienduizenden wordt bijgewoond, inspireerde de Esten ook tot de 'singing revolution' waarmee ze sinds 1988 hun onafhankelijkheidseisen steeds luider uitdroegen. Het leverde Estland de bijnaam van de 'zingende natie' op.

Waar de instrumentale muziek vooral onder Russische invloed stond, werd de koormuziek door de Duitse 'Liedertafel'-cultuur beïnvloed. Al werd die romantische taal wel door het idioom van de Estse volksmuziek ingekleurd. Naar-

mate meer componisten en musici in het buitenland werden opgeleid, sijpelden meer Europese invloeden binnen. Dit had tot gevolg dat in de eerste decennia van de twintigste eeuw zowat alle buitenlandse stijlen in versneld tempo werden beproefd, van klassiek over romantiek tot expressionisme.

In het interbellum, die korte periode van onafhankelijkheid, kwamen veel componisten en musici uit het buitenland naar hun vaderland terug. Dat ging gepaard met de uitbouw van een muziekinfrastructuur: de eerste orkesten ontstonden en het operaleven werd geprofessionaliseerd; in 1920 werd de muziekacademie van Tartu gesticht, een jaar later richtten de grootste koren de 'Eesti Lauljate Liit' (Federatie van Estse zangers) op en in 1923 opende het conservatorium van Tallinn zijn deuren. Na de pas verworven vrijheid waren de nationalistische gevoelens bijzonder dominant en dat liet zich ook in de muziek horen. Wie volks(e)melodieën gebruikte, kreeg applaus; wie zich kosmopolitisch opstelde, mocht zich aan kritiek verwachten. Dat verklaart waarom verschillende belangrijke componisten uit die periode werden weggehoond. Het overkwam onder meer de symfonicus Artur Lemba (1885-1963). Bovenop die creatieve stagnatie kwamen dan nog de ideologisch-artistieke claims van het communistische bewind.

Het duurde tot de zestiger jaren eer de nieuwste trends Estland bereikten en zich met de toch wel specifieke lokale muziekcultuur vermengden. Dit zorgde voor nieuwe en bijzondere geluiden, ook al omdat een sterke generatie componisten van zich liet horen: Eino Tamberg (1930), Veljo Tormis (1930), Heino Jürisalu (1930-1991), Jaan Rääts (1932), Arvo Pärt (1935) en Kuldar Sink (1942-1995). Het was vooral Pärt die met zijn tintinnabuli-stijl in het buitenland van zich liet horen. Later kwamen daar nog Lepo Sumera (1950-2000), Raimo Kongro (1949-2001) en nog later Erkki-Sven Tüür

(1959) en Urmas Sisask (1960) bij.

Opmerkelijk is dat bijna alle Estse componisten van betekenis bij dezelfde leraar hebben gestudeerd, met name **Heino Eller** (1887-1970). Deze 'stamvader' van de Estse muziek bracht vanuit zijn opleiding in Sint-Petersburg nieuwe inzichten en klanken mee die het muzieknationalistische idoom verrijkten en nieuwe wegen toonden. Eller gaf een halve eeuw lang les en zowat iedereen die in de tweede helft van de twintigste eeuw in muzikaal Estland iets betekende, is bij hem gepasseerd. Onder hen Eduard Tubin (1905-1982) - misschien wel de belangrijkste Estse componist - Jürisalu, Pärt, Rääts en Sumera. Tüür was pas elf toen Eller stierf, maar via zijn leraar Rääts wordt hij toch tot de 'Heino Eller School Club' gerekend. Eller was een uitstekende pedagoog die elke leerling in zijn eigenheid liet en hem hielp in zijn zoektocht naar een eigen stem. Gemeenschappelijk hebben zijn leerlingen wél de klare vorm en de economie van het muzikale materiaal. Het adagium dat hij zijn leerlingen meegaf was: 'Het is zo eenvoudig om twaalf verschillende noten te vinden, maar componeren betekent dat je tussen die twaalf moet selecteren.' Niettegenstaande die spaarzaamheid heeft Ellers muziek een buitengewone dramatische en emotionele kracht. Als violist schreef Eller graag voor strijkers. Naast de vanavond geprogrammeerde 'Elegie voor harp en strijkers' en 'Vijf stukken voor strijkers' schreef hij op achtenzeventigjarige leeftijd nog een poëtische 'Sinfonietta' voor strijkorkest.

Ook van het 'Requiem' (1994) van **Erkki-Sven Tüür** gaat een grote emotionele kracht uit. Tüür droeg deze dodenmis op aan de nagedachtenis van de jong gestorven dirigent Peeter Lilje (1950-1993) die zich met het Estonian State Symphony Orchestra sterk voor de autochtone muziek engageerde. Zoals zijn andere werken laat het Requiem horen dat Tüür zich aan zeer uiteenlopende inspiratiebronnen en technie-

ken laaft. Zelf beschrijft hij zijn compositietechniek als een 'metalanguage' die geconstrueerd is met bouwstenen uit de meest uiteenlopende compositietechnieken en -stijlen van de twintigste eeuw:

"There are composers who are writing tonal, quasi-tonal or modal music and who are more or less 'minimal' and then there are composers who use a lot of complex theories making mostly serial or post-serial music. These two factions, if they don't hate each other, certainly they don't love each other too much. What I'm trying to do is connect these two worlds in a single composition so that it's not a mixture but a structurally-felt and built musical totality. The idea of contrasts and drama comes naturally to me. It's a very effective way to go from the atonal world to the tonal world."

Wie naar dit requiem luistert met de verwachting een hedendaagse versie van de requiemcomposities van Mozart, Verdi, Fauré of Duruflé te horen, zal danig verrast worden. Eerst en vooral heeft Tüürs versie bij momenten meer gemeen met een programmatische (orkest)compositie dan met de klassieke religieuze koorliteratuur. Daarin speelt ook de ongewone combinatie van sopraan, tenor, gemengd koor, triangel, piano en strijkers een rol. Bovendien bevat dit requiem niet de traditionele religieuze gloed of de evocatie van de strijd tussen hemel en hel. Tüür tilt het requiem boven de liturgie van de rooms-katholieke dodenmis uit en schrijft een universeel verhaal over de omgang met de dood en hoe dat met het leven te verzoenen. Het Requiem is tweeledig geconcipieerd. Het eerste fragment ademt van in den beginne de sfeer van oude muziek. Gregoriaans aandoende melismatische zanglijnen bouwen op naar een climax vol dissonantie en chaos, eindigend met de woorden 'Salva me, fons pietatis'. Uit de stilte die de twee onderdelen scheidt, groeit een sopraansolo op de tekst 'Recordare, Jesu Pie'. Repetitieve ritmische figuren in de strijkers laten zich hier opnieuw horen, samen met gregoriaanse reminis-

centies. Clusters en tonale spanningsvelden creëren een meditatieve sfeer, een sfeer van berusting en aanvaarding. Het draait hier niet meer rond het conflict tussen eeuwige verdoemenis en eeuwig leven, - tussen de hemel en de hel. Uit de chaos lijkt de resolute acceptatie van de dood te volgen als een onvoorwaardelijk en onontkoombaar onderdeel van het leven.

Een van de grootste verdedigers van deze compositie is dirigent Tõnu Kaljuste die het werk op 17 november 1994 in Tallinn creëerde en het ook op cd zette. Het Requiem werd in 1995 bekroond met de prijs van de Unesco en sindsdien werd het tientallen keren in binnen- en buitenland uitgevoerd.

Erkki-Sven Tüür, in 1959 op het Estse eiland Hiiumaa geboren, studeerde in Tallinn percussie en fluit en compositie bij Rääts. Later nam hij nog privélessen bij Sumera. Nog tijdens zijn muziekstudies startte hij de populaire 'chamber rock group' 'In Spe' waarin hij als componist, zanger, fluitist en toetsenist functioneerde. In zijn beginjaren waren Frank Zappa en de Britse art-rock band 'King Crimson' misschien wel even belangrijke inspiratiebronnen als de muziek van zijn landgenoot Pärt. Tijdens de perestrojka liet Tüür voor de eerste keer in het buitenland van zich horen. Zijn 'Insula deserta' was in 1989 een groot succes in Finland en leidde tot een hele reeks compositie-opdrachten. Zo schreef hij in 1990 'Searching for Roots: Hommage à Sibelius' voor het Helsinki Philharmonic Orchestra en een jaar later 'Architectonics VI' voor het Helsinki Festival. Nadien volgden opdrachten voor onder andere het Hilliard Ensemble, City of Birmingham Symphony Orchestra, RSO Frankfurt, BBC National Orchestra of Wales, de Opera van Dortmund, de cellist David Geringas en de percussioniste Evelyn Glennie. ('Magma - Concerto for Percussion and Orchestra/Symphony No. 4' werd op 12 december 2002 in Antwerpen gecreëerd

door Glennie en de Filharmonie.)

Wolfgang Sandner trachtte Tüürs typische 'blend' van talen en stijlen als volgt te beschrijven:

"Erkki-Sven Tüür's music sounds as if it had strolled through the history of music assimilating theoretical inspiration and practical experience along the way. Then it seems to have wrapped itself up in a cocoon immune to the outside world, there to develop its own contours."

Tussen deze Estse composities door klinkt **Wim Henderickx**' 'Only darkness and shadows', een liedcyclus die de componist in 2003 op vraag van Het Concertgebouw in Brugge schreef. Henderickx, die in Estland masterclasses heeft gegeven en contacten onderhoudt met Estse componisten en musici, koos voor deze cyclus vijf gedichten van de Estse dichteres Triin Soomets (1969). Literatuurcriticus Jan Kaus schrijft over de jonge dichteres:

"Although Soomets does not enjoy public attention, she rather shuns it, it is not difficult to explain her importance in the sphere of contemporary Estonian literature. On the one hand, Soomets's poetry offers moments of recognition, one can sense the currents of symbolism and neo-Romanticism. Sometimes one can perceive echoes of Lorca and Claudel in her words and images. On the other hand, there is no other poetry that is as panoramic and physical as hers. As the poet and translator Kalju Kruusa so aptly says, Soomets poetry 'attempts to verbalise the relationship of the individual as cosmos and the individual and cosmos.' In a word, Triin Soomets's poetry is a world of opposites. It is a universe which is at the same time centrifugal and centripetal. Here pleasure and pain, love and destruction, body and metaphor, love and consciousness, love and meaning clash. Meaning and the suppression of meaning are only half a step apart. Snow burns and flames are blue. In the space of a couple of lines we encounter singing, praying and rape.

Soomets's poetry constitutes a harmony which it would be impossible to conceive of without her."

Henderickx' vijf contrasterende liederen evoceren elk een verschillende sfeer. De componist beschrijft de liederen als volgt:

"Het eerste lied 'Only darkness and shadows...' start vanuit een donkere mysterieuze lage klank en evolueert in een coloristisch, bijna spectraal geluid. Het lied eindigt met een ritmisch ostinato. Het tweede lied 'I remain glittering in your eye...' heeft een speels en dansend karakter. Het derde lied 'For centuries...' is een ironisch, bijna cabaretachtig lied met een repetitieve muzikale structuur. Het vierde lied 'Come to my grave...' is een sarcastische, donkere en lugubere muzikale evocatie. In het tweede deel van dit lied wordt de atmosfeer meer introspectief met op het eind een koraal in de hoorn en de fagot. Dit lied eindigt met een dalende lamentobas. Het vijfde lied 'And I am there...' is een etherische muzikale evocatie waar tijd en ruimte vervagen. De liedcyclus is gegrondvest op strikte seriële technieken die het muzikale materiaal organiseren. Op vraag van de Beethoven Academie heeft Henderickx zijn liedcyclus georkestreerd voor een kamerorkest bestaande uit solistische hout- en koperblazers en strijkorkest, aangevuld met piano en percussie. De Finse sopraan Anu Korsi, die de liedcyclus in Brugge creëerde, zal ook de orkestversie in première brengen.

Waar zit nu het 'mirakel' van de Estse muziek? Eerst en vooral is er de ontegensprekelijke intrinsieke kwaliteit van de muziek, maar bovenop komt de sterke ondersteuning door geëngageerde solisten en dirigenten die de Estse muziek in binnen- en buitenland uitdragen. Zo is er de Järvi-dynastie met stamvader Neeme, zijn zonen Paavo en Kristjan, zijn dochter Maarika (een uitstekende fluitiste) en zijn neef Teet (een cellist). Alle telgen van de Järvi-familie worden inter-

nationaal druk gesolliciteerd: Neeme Järvi is chef-dirigent van het Detroit Symphony Orchestra en Gothenburg Symphony Orchestra; Paavo is eerste dirigent van het Cincinnati Symphony Orchestra, artistiek leider van de Deutsche Kammerphilharmonie; 'youngster' Kristjan is chef-dirigent van het Wiener Tonkünstler-Orchester en gasteert bij grote orkesten in Europa en de Verenigde Staten. Alle drie maken ze er een punt van om hun eigen muziekcultuur uit te dragen. In 'Luister' (Tijdschrift voor klassieke muziek) van november 2004 zegt Paavo Järvi hierover:

“Wij, de leden van onze familie, proberen Estland op de kaart te zetten als een culturele plek, als een kleine oase van verlichting. Het is het land van Pärt, Tubin, Tüür, Sumera, Tormis en ik kan nog drie of vier andere componisten noemen die wereldwijd worden gespeeld. En dat voor een land met één miljoen inwoners! Hun werken uitvoeren is het minste wat ik kan doen. Dat voelt als een taak, niet in de zin van last maar van missie.”

Wat het belang van een internationaal gerespecteerd dirigent voor eigen (oud en nieuw) repertoire betekent, werd door vader Järvi gedemonstreerd: met het orkest van de WDR registreerde hij Tobias' oratorium 'Joonase lähetamine' ('Jonas' zending', 1909) en opende zo de weg voor uitvoeringen over de hele wereld.

Naast de Järvi-familie zijn er nog meer Estse dirigenten in het buitenland actief. Allen met dezelfde missie beeft: Eri Klas (chef-dirigent van het Radio Symfonie Orkest in Nederland en het Finse Tampere Philharmonic Orchestra), Tõnu Kaljuste (was chef-dirigent van het Nederlands Kammerkoor en het Zweeds Radio Koor), Arvo Volmer (muziekdirecteur van het Adelaide Symphony Orchestra in Australië) en Vello Pähn (een gerenommeerd balletdirigent die nauw samenwerkte met Rudolf Nurejev en een graag geziene gast is in de Opéra van Parijs). Estland heeft ook een uitstekende pianoschool (Arbo Valdma en Kalle Randalu zijn actief als pro-

fessor in de conservatoria van Keulen en Karlsruhe) en beschikt over uitstekende zangers.

Ook de Estse orkesten en koren dienen hun eigen componisten: in eerste instantie de omroepensembles (Eesti Raadio Kammerorkester, Eesti Raadio Sümfooniaorkester en Eesti Radio Koor), maar ook het Tallinn Chamber Orchestra, Tallin Chamber Chorus, het Estonian Philharmonic Chamber Choir en het Estonian National Male Choir, alle vinden ze het zeer normaal om veel Estse muziek op hun repertoire te plaatsen. De kwaliteit van zowel de Estse muziek als de ensembles zorgt voor de belangstelling van labels als Finlandia Records (Warner Classics) en het prestigieuze ECM. Tenslotte wordt deze missioneringsdrang gestuurd en ondersteund door de kleine, maar bijzonder krachtadige Estonian Music Council dat, tussen vele andere opdrachten en taken door, het uitermate interessante tijdschrift 'Music in Estonia' publiceert. Waarmee de hele wereld geïnformeerd wordt over het 'mirakel' van de Estse muziek.

Wim Henderickx

Only darkness and shadows

Op gedichten van Triin Soomets

I. Only darkness and shadows...

Ainult pimedus ja varjud,
võbelevad silmanärvid
veidra vapustuse hirmus.
Vahelduvad maad ja arvud,
kaovad varjundid ja värvid,
määndub sõrm ja tuhmub sõrmus.
Horisonti lõikab hommik,
kõik on tardunud ja kiivas,
nagu ootaks und või armu.
Kaovad aastad nagu tunnid,
yhtki jälge ei jää liiva,
yksi vorm ei heida varju.

*Only darkness and shadows,
my eye nerves twitch
in fear of some strange shock.
Countries and numbers change,
colours and tones fade,
my finger rots, my ring grows dull.
Morning slices into the horizon,
everything is frozen and jealous,
as if awaiting sleep or mercy.
The years slip by like hours,
not a single trace is left in the sand,
not a single shape casts a shadow.*

II. I remain glittering in your eye...

Ma jään su silmateral sätendama,
ma jään su maastikule - kuigi puudun -,
ma jään su kergeid kirju kätte saama
ja kohtukutseid.
Sest see seos ei muutu -
tundmatu taime nõtkes, murduv lõhn,
yksi tuju, mõne värvi kokkukõla -
ma jään su sügavusse, kuigi mujal,
öödu jahedus, ta mahl su ainsal ehtel.

*I remain glittering in your eye,
I remain in your landscape - though I am missing,
I remain to receive your light letters
and summonses to court.
Because this connection does not change -
the sinuous, brittle smell of an unknown plant,
a mood, an accord of colours -
I remain deep within you, though elsewhere,
the cool of a night mist, its juice on your only jewel.*

III. For centuries...

Sajandeid kollases mantlis olen jooksnud su järel nukker
ja blond
väikestes järvedes, peeglites, paberil olen su ees ma alastund
sinu kingade väikesi numbreid olen ma kannikestega korru-
tand
kõik su kingad olen ma loojangus veriseks põletand
sina minust näed servadest põlevat, tulist tilkuvat und:
üle su kingade põleb lõhnav tulikarand
enne veel kolmandat korda kui sa mu huulte all avanend
kuuma mere ma piiril kuldsesse mantlisse olen purustand.

*For centuries I have run after you in a yellow gown, sad and
blond,
in small lakes, in mirrors, and on paper I have bared myself
before you,
I have threaded violets into your small shoes
I have burnt all your shoes blood-red in the sunset
your dream of me burns at the edges, a heat-dripping dream:
a fragrant beach of buttercups burns over your shoes
even before the third time that you open up under my lips
I have been broken into a gold gown at the edge of the hot
sea.*

IV. Come to my grave...

Tule mu hauale,
see asub kuristiku servas.
Liiga servas: ma veeren alla.
Tule mu hauale vooluvee rannal,
liida mu ryvetatud keha oma sooja limaga.
Ykskõik: ma olen ärkvel.
Võta käsi mu jalgade vahelt, see ei kuulu mulle:
minu käed on rinnal.
Võta ära oma mõte minust,
muidu ärkan ma jälle
ja me leiame teineteise yles
ykskõik mis sajandist, mis äärelinnast.
Tee sellele lyhike lõpp,
lootusrikkalt läbi me võime rännata sajandid siis,
kartmata kohata mujal kui peeglis kohtumõistja-pilku.

*Come to my grave,
at the edge of the abyss.
Too near the edge: I will slide down.
Come to my grave by the flowing water,
bind my tainted body with its own slime.
It doesn't matter: I am awake.
Take your hand from between my legs, it doesn't belong to me:
my hands are on my breast.
Turn your thoughts away from me,
otherwise I will wake up again
and we will find each other
in whatever century, in whatever suburb.
Make short work of it,
then, full of hope, we can travel through centuries,
without fear of encountering a judging glance except in a
mirror.*

V. And I am there...

Ja olen seal.
Ja pööran teise palge.
Ja tean.
Ja mäletan.
Ja olen nõus.
Kaht tarka kätt
mu keha mäletab
veel enne
tegu. Sõna oli
selge.
Muu oli
kaos.

*And I am there.
And I turn the other cheek.
And I know.
And I remember.
And I agree.
Two wise hands
my body remembers
even before
they acted. The word was
clear.
The rest was
chaos.*

Erkki-Sven Tüür
Requiem

Introitus - Kyrie

Requiem aeternam dona eis Domine
et lux perpetua luceat eis

Te decet hymnus, Deus in Sion
et tibi reddetur votum in Jerusalem

Exaudi orationem meam
ad te omnis caro veniet

Kyrie eleison,
Christe eleison
Kyrie eleison.

*Heer geef hen eeuwige rust
en laat het eeuwige licht hen beschijnen*

*U, Heer, komt de lof toe op Sion
en U zult aanbeden worden in Jeruzalem*

*Verhoor mijn gebed
allen zullen tot U komen*

*Heer, ontferm U,
Christus, ontferm U
Heer, ontferm U.*

Sequentia: Dies irae

Dies irae, dies illa
solvet saeculum in favilla
teste David cum Sibylla.

Quantus tremor est futurus.
quando iudex est venturus
cuncta stricte discussurus!

Tuba mirum spargens sonum
per sepulcra regionum,
coget omnes ante thronum.

Mors stupebit et natura,
cum resurget creatura
iudicanti responsura,

Liber scriptus proferetur,
in quo totum continetur,
unde mundus iudicetur.

Iudex ergo cum sedebit,
quidquid latet, apparebit:
nil inultum remanebit.

Quid sum miser tunc dicturus?
quem patronum rogaturus,
cum vix iustus sit securus?

*De dag zal komen, deze dag
vergaat deze wereld in as
zoals voorspeld door David en Sibylla.*

*Wat voor schok zal het zijn
wanneer de rechter komen zal
om duidelijk recht te spreken.*

*De trompet die zijn schelle geluid verspreidt
over de graven van het land
roept allen voor de troon bijeen.*

*De dood en het aardse bestaan worden vernietigd
wanneer de mensheid zich klaarmaakt
om rekenschap te geven aan de rechter.*

*Het logboek zal worden gebracht
waarin alles staat opgetekend
waar de wereld op zal worden beoordeeld.*

*Wanneer de rechter zetelen zal
en alle geheimen aan 't licht komen,
niets zal verborgen blijven.*

*Wat zal ik, een nietige, dan zeggen?
Op welke beschermheer zal ik beroep doen
wanneer zelfs de rechtvaardige onzeker is?*

Rex tremendae maiestatis,
qui salvandos salvas gratis,
salva me, fons pietatis!

Recordare, Iesu pie,
quod sum causa tuae viae:
ne me perdas illa die!

Quaerens me sedisti lassus,
redemisti crucem passus:
tantus labor non sit cassus!

Lacrimosa dies illa,
qua resurget ex favilla
iudicandus homo reus.
Huic ergo parce, Deus!

Lacrimosa dies illa,
qua resurget ex favilla
iudicandus homo reus.
Pie Iesu Domine,
dona eis requiem. Amen.

*U, Koning met onmetelijke majesteit,
aan wie het meest toekomt te redden
spaar mij, betoon mij uw begrip.*

*Denk hieraan, Jezus lief,
dat ik de reden ben van uw leven op aarde:
laat mij niet verloren gaan op die dag.*

*Op zoek naar mij werd Gij mens
en door het lijden aan het kruis redde U;
Die daad mag niet vergeefs zijn geweest.*

*Op deze dag van tranen
als hij uit as is opgestaan
zal de zwakke mens voor zijn oordeel staan.
Wees hen dan genadig, God!*

*Op deze dag van tranen
als hij uit as is opgestaan
zal de zwakke mens voor zijn oordeel staan.
Lieve Heer Jezus,
schenk hen vrede. Amen.*

Domine Jesu

Domine Iesu Christe, rex gloriae:
libera animas omnium fidelium defunctorum
de poenis infernis et de profundo lacu!
Libera eas de ore leonis,
ne absorbeat eas tartarus,
ne cadant in obscurum!
sed signifer sanctus Michael repraesentat eas
in lucem sanctam!
quam olim Abrahae promisisti et semini eius.

Hostias et preces tibi, Domine, laudis offerimus;
tu suscipe pro animabus illis,
quarum hodie memoriam faciemus:
fac eas, Domine, de morte transire ad vitam!

*Heer, Jezus Christus, koning vol heerlijkheid:
bevrijdt de zielen van alle overledenen getrouwen
van de verterende straf en de bodemloze put!
Redt hen van de muil van de leeuw,
dat het kwade hen niet zou verteren
en zij niet in de duisternis zouden vallen
maar laat de heilige tekendrager Michael
hen verwelkomen in het eeuwige licht
zoals U eens beloofde aan Abraham en zijn nageslacht!*

*Heer, U ter ere bieden wij aan
onze inzet en gebeden;
neemt U deze aan voor het zieleheil van hen
die wij op deze dag gedenken:
Heer, maak dat ze de weg van dood naar leven gaan.*

Sanctus

Sanctus, sanctus,
sanctus Dominus Deus Sabaoth.
Pleni sunt coeli et terra gloria tua,
Hosanna in excelsis.
Benedictus qui venit in nomine Domini.
Hosanna in excelsis.

*Heilig, heilig, heilig
is de Heer, de God der hemelse machten,
vol zijn hemel en aarde van uw heerlijkheid,
hosanna in de hoge.
Gezegend Hij die komt in de naam van de Heer,
hosanne in de hoge.*

Agnus Dei

Agnus Dei,
qui tollis peccata mundi,
dona eis requiem.

Agnus Dei,
qui tollis peccata mundi,
dona eis requiem.

Agnus Dei,
qui tollis peccata mundi,
dona eis requiem sempiternam.

*Lam Gods,
dat wegneemt het kwaad van deze wereld
geef hen rust.*

*Lam Gods,
dat wegneemt het kwaad van deze wereld
geef hen rust.*

*Lam Gods,
dat wegneemt het kwaad van deze wereld
schenk hen vrede.*

Beethoven Academie

De Beethoven Academie werd opgericht in september 1993 en stelt zich tot doel om een zo authentiek mogelijke weergave van de laatklassieke en vroeg-romantische muziek te realiseren. Daarenboven bouwt de Beethoven Academie ruim plaats in voor hedendaagse muziek: zij wil vooral de 'klassiekers' uit dit repertoire brengen alsook aandacht besteden aan nieuw werk. Zo hebben belangrijke componisten (Henri Pousseur, Michael Finnissy en Param Vir) reeds compositieopdrachten van de Beethoven Academie ontvangen. Het orkest kende onmiddellijk een groot succes en wordt ten eerste gewaardeerd in binnen- en buitenland. Dit heeft geleid tot vaste samenwerkingsverbanden met deSingel te Antwerpen, waar de Beethoven Academie 'orkest in residentie' is, en met de stad Mechelen waar de Beethoven Academie permanent meewerkt aan een breed project rond 'Beethoven en zijn tijd'. Naast voormalig artistiek directeur Jan Caeyers, werd de Beethoven Academie geleid door gastdirigenten zoals Matthias Bamert, Harry Christophers, Roy Goodman, Andrew Parrot, Josep Pons, Sigiswald Kuijken en Alessandro De Marchi. In juli 2004 werd Hervé Niquet benoemd tot muzikdirecteur van de Beethoven Academie. Hij zal het orkest als chef-dirigent leiden vanaf het seizoen 2005-2006. De Beethoven Academie treedt op met de belangrijkste solisten van deze tijd zoals onder meer Olaf Bär, Augustin Dumay, Mario João Pires, Heinrich Schiff, Christian Zacharias en Thomas Zehetmair. Daarnaast werkte de Beethoven Academie samen met internationaal gerenommeerde koren zoals het Arnold Schönbergkoor uit Wenen, het Collegium Vocale en het Nederlands Kamerkoor. De Beethoven Academie verzorgt jaarlijks een vijftigtal concerten. Deze vinden grotendeels in Vlaanderen en Nederland plaats. Daarnaast heeft de Beethoven Academie een belangrijke plaats ingenomen op de internationale concertscène. De concerten in het Musikverein en het Konzerthaus te Wenen, het Mozarteum te Salzburg, de Philharmonie in München, de Alte Oper in Frankfurt, het Cité de la Musique te Parijs, het Concertgebouw te Amsterdam en het Auditorio Nacional in Madrid, werden door pers en publiek unaniem zeer lovend onthaald en hebben geleid tot vele nieuwe uitnodigingen gedurende de volgende seizoenen. Naast de traditionele concerten werkt de Beethoven Academie ook regelmatig mee aan theater- en filmproducties en aan operavoorstellingen van De Munt in Brussel: 'Don Pasquale' van Donizetti (2002), 'Il Re Pastore' van Mozart (mei 2003) en 'The Woman who walked into Doors' van Kris Defoort (september 2003). De Beethoven Academie nam drie cd's op voor Harmonia Mundi, waarvan de Nielsen-productie (met Walter Boeykens) internationaal hoge waardering verwierf. Ook verschenen nog een cd met Haydn-symfonieën (Voice of Lyrics) en een andere met onuitgegeven symfonieën van Antonin Reicha (Auvidis). De Beethoven Academie is in de voorbije jaren uitgegroeid tot een belangrijke en vernieuwende factor in het Vlaamse en Europese muzieklandschap.

Vlaams Radio Koor

Het Vlaams Radio Koor is een professioneel kamerkoor met een lange traditie. Het werd opgericht in 1937 en evolueerde van een studio-ensemble naar

een concert-ensemble. Sinds 1997 staan de vierentwintig professionele zangers onder leiding van chef-dirigent Johan Duijck. Ook internationale topdirigenten vinden de weg naar het Vlaams Radio Koor: bekende gastdirigenten als Eric Ericson, Bo Holten, Laszlo Heltay, Paul Hillier en Hervé Niquet werken graag met het koor samen. Het Vlaams Radio Koor legt zich toe op het twintigste- en eenentwintigste-eeuwse repertoire: nieuwe koormuziek confronteren met het klassieke repertoire is een steeds terugkerend element in de concertprogramma's. Het koor brengt niet alleen werk van hedendaagse componisten, maar besteedt ook aandacht aan romantische Vlaamse koormuziek en geeft regelmatig compositieopdrachten in het kader van het Belfortproject. Het Vlaams Radio Koor staat in heel Vlaanderen op de planken. Naast een eigen vaste cyclus in Antwerpen, Brugge, Gent en Leuven heeft het koor een nauwe samenwerking met het Cultureel Centrum Hasselt, Cultuurcentrum De Maalbeek in Brussel, Cultuurcentrum 't Getouwe voor de Abijconcerten en met Cultuurcentrum Leuven. Daarnaast blijft het Vlaams Radio Koor zijn unieke status van radiokoor behouden. De nauwe band met de openbare omroep uit zich in talrijke studioproducties en deelname aan events van radio en televisie. Bovendien worden bijna alle concertproducties opgenomen door Klara, waardoor het koor een unieke verzameling opnamen heeft opgebouwd met werk van Vlaamse componisten en onbekend werk van anderen. In het seizoen 2004-2005 is het Vlaams Radio Koor samen met het label Glossa aan een collectie cd's begonnen rond het groot repertoire voor kamerkoor. Met BMG Music Publishing wordt gewerkt aan de wereldwijde ontsluiting van de partituurcollectie van het koor, terwijl Klara de partner blijft voor het exploreren van de Vlaamse muziek. De cd 'A tribute to Vic Nees' uit de collectie 'In Flanders Fields' (Phaedra CD) kreeg in 2003 de Caecilia-prijs voor de beste Belgische muziekproductie van 2003. Het Vlaams Radio Koor wordt gesteund door de Vlaamse Gemeenschap, de Nationale Loterij, de provincie Vlaams-Brabant en de stad Leuven.

Tõnu Kaljuste

De Estse dirigent Tõnu Kaljuste richtte in 1981 het Estse Filharmonisch Kamerkoor en in 1993 het Tallinn Kamerorkest op. Naast zijn werk met deze ensembles was hij in de jaren negentig ook nog chef-dirigent van het Zweeds Radio Koor en het Nederlands Kamerkoor. Sinds 2001 werkt hij internationaal als freelance dirigent. Hij is benoemd tot lid van de Koninklijke Muziekacademie van Zweden en kreeg de Japanse ABC Music Fund Award en de Internationale Robert Edler Prijs voor koormuziek. Kaljuste is een hevig voorvechter van de muziek van zijn geboorteland. Voor het label ECM nam hij werken op van Heino Eller, Arvo Pärt, Veljo Tormis en Erkki-Sven Tüür. Andere opnamen bevatten de Vespers van Mozart en kerkmuziek van Vivaldi voor Carus Verlag. Kaljuste heeft nauw samengewerkt met componisten als Alfred Schnittke, György Kurtág, Krzysztof Penderecki, Erik Bergman, Gia Kancheli, Sven-David Sandström, Knut Nystedt, Einojuhani Rautavaara, Brett Dean en anderen. In 2003 dirigeerde hij de symfonische orkesten van de Berlijnse Radio, Saarbrücken, IJsland, Luxemburg, Verona,

Letland en Estland. Begin 2004 begon hij een samenwerking met het Noors Radio Symfonieorkest en het Turku Filharmonisch orkest van Finland. Kaljustes meest recente opname is getiteld 'Harmonie der Sferen', een cd met de wereldpremière van een cyclus van Joep Franssens samen met het Nederlands Kamerkoor en 'Miserere', een opname van a capella koorwerken van Penderecki met het Nederlands Kamerkoor.

Anu Korsi

De Finse sopraan Anu Korsi werd opgemerkt in 1986, tijdens een Jonge Solisten concert met het Fins Radio Symfonieorkest onder leiding van Leif Segerstam. Na haar studies aan de Sibelius Academie in Helsinki en in Parijs begon haar internationale loopbaan in 1993. Ze zong toen Olympia in 'Les Contes d'Hoffmann' aan de opera van Fankfurt am Main en later ook in Bremen, waar ze van 1994 tot 1998 vast verbonden was. In 1996 maakte ze haar debuut als Lulu in de opera van Berg. Vanaf 1997 werd Korsi regelmatig uitgenodigd door de Finse nationale opera. Anu Korsi engageert zich graag voor hedendaagse muziek. In 2000 maakte ze haar debuut bij de Wiener Symphoniker in het Konzerthaus Wien voor de creatie van Jonathan Harvey's 'White as Jasmine', waarop ze meteen werd uitgenodigd voor een uitvoering van Leonard Bernsteins 'Wonderful Town' in het Konzerthaus. Het seizoen daarop schitterde ze in de première van Kimmo Hakola's opera 'De Meesterzangers van Mars' en in John Adams' opera 'The Death of Klinghoffer' in de Finse Nationale Opera. Onder haar opnamen vermelden we 'Floof' van en met Esa-Pekka Salonen en Kurtágs 'Kafka-Fragmente' voor sopraan en viool, samen met haar man Sakari Oramo. Deze cd werd in 1996 door de London Times uitgeroepen tot opname van het jaar.

Beethoven Academie

concertmeester

Marian Taché

1ste viool

Gudrun Vercampt

Veronique Gilis

Karel Ingelaere

Igor Unterberg

Orsolya Horvath

Mark Steylaerts

2de viool

Peter Despiegelaere

Hans Cammaert

Tatjana Scheck

Sebastian Liebig

Dirk Uten

Eva Vermeeren

altviool

Marc Tooten

Barbara Smet

Philippe Allard

Sander Geerts

Jeroen Beckers

cello

Karel Steylaerts

Steven Caeyers

Johannes Burghoff

Renaat Ackaert

contrabas

Lode Leire

Koenraad Hofman

harp

Annelies Boodts

fluit

Sabine Warnier

hobo

Jan Maebe

klarinet

Geert Baeckelandt

fagot

Francis Pollet

hoorn

Rik Vercruysse

trompet

Steven Devolder

trombone

Wouter Loose

slagwerk

Bruno Dooms

piano

Heli Jakobson

Vlaams Radio Koor

sopraan

Karen Lemaire
Hildegard Van Overstraeten
Hilde Venken
Nadine Verbrugghe
Marina Smolders
Veerle Verhaegen

alt

Lena Verstraete
Marianne Byloo
Marleen Delputte
Saartje Raman
Marijke Pyck
Mieke Martens

tenor

Ivan Goossens
Frank De Moor
Paul Schils
Gunter Claessens
Yves Van Handenhove
Paul Foubert

bas

Philippe Souvague
Conor Biggs
Jan Van Der Crabben
Lieven Deroo
Kristof Aerts
Marc Meersman

solisten

Karen Lemaire, sopraan
Gunter Claessens, tenor

koorvoorbereiding

Bart Van Reyn